

“Pipacsok a Palatinuson”

Révész L. László kiállítása a Ludwig Múzeumban

Megnyitó: 2002.dec.10.

-

Kedves közönség!

Mindannyian játunk már Rómában, de legábbis mindenki szeretne Rómába eljutni. Ez nemcsak ránk vonatkozik, hiszen a világ szinte minden táján ismert Róma, mégha Rómát nem is ismerik. Mindannyiunk számára fontos - megélt vagy vágyott - élmény az “örök város”, a “caput mundi”, ahol az európai történelem több évezredes folyamatosságban van jelen. Elmegyünk Rómába, hogy megnézzük a materiális létezésben megmaradt nyomait annak a történelemnek, amelyet mi, európaiak, magunkénak hiszünk. Embertömegek özönlnek Rómába évről évre, európaiak és más földrészek lakói, mert látni kell, látni illik azokat a történelmi lenyomatokat, melyek mára - a látogatók többsége számára - “disney-land-szerű” puszta látványossággá váltak, különösen most, az új műemlékmegvilágítási eljárással. A történelem levegője, persze, mindenkit, legalábbis minket európaiakat, megcsap egy kicsit. Mit tehetünk mást, rójuk is a műemlékekben gazdag kijelölt útvonalakat és mindent dokumentálunk: a látogató kattogtatja a fényképezőgépet, hogy regisztrálja, merre járt, nehogy valami kimaradjon, ha otthon újra akarná élni vagy el akarná mesélni, hol volt, miket látott. Muszáj végigjárnia a történelmi helyeket, megörökítenie a látottakat, mert így részese lehet annak a csoportnak, közösségnek, amelynek kollektív emlékezetében Róma fontos helyet foglal el. Fel is merül a kérdés, a ma emberének mi köze is lehet a 2000 évvel ezelőtti világhoz? Ez még az európai emberre is igaz, ha elfogadjuk Benedetto Croce olasz filozófus állítását, miszerint az egyén történelmi tudata maximum 200 évre terjed, ennyit képes magában hordozni. Mit kezdünk tehát azzal, ami 2000 éves? Történelem, távoli történet, amelynek Rómában materiális formában maradtak meg a nyomai. Ezeket az emlékeket lehet végigjárni, lehet nézelődni, a látványt megörökíteni, lehet részese lenni abban a boldog állapotban, amit a nézelődés jelent. Lehet, hogy az emberek nem is a múltra kíváncsiak, csak követik az utazás kultuszát hirdető divatot? Lehet, hogy csak a szabadság

okos eltöltése céljából keresik fel a történelmi emlékhelyeket? Lehet, hogy csupán a mára szokássá terebélyesedett hagyományt folytatják, azt ugyanis, hogy ilyen történelmi helyekről illik tudni, ezeket illik személyesen felkeresni? Persze, jó dolog Rómában lenni, pedig elkerülhetetlen, hogy kellemetlenségekkel is ne járjon egy utazás: számos nehézséggel is meg kell küzdeni a turistáskodó mindennapokban, rengeteg embert kell kerülgetni, mindenféle turistacsoportokon is át kell verekednie magát az embernek, de ha még valami közvetlen élményből adódó történelmi, netán művészeti ismeret is ragad ránk, kész nyereség. Csak aztán kérdés, hogy életünk szerves részévé válik-e a megszerzett élmény, vagy megmarad egy nyári utazás emlékének? Emléknek, ami egyre kopik, hézagok keletkeznek benne, egyes dolgok teljesen kiesnek, eltűnnek az emlékezetből. Marad az élmény, az utazás, a turistáskodás élménye, na meg a dokumentáció. Voltunk Rómában.

Révész László László is volt Rómában, többször is: ösztöndíjjal több hónapig 1994-95-ben, kiállító művészként 1995-ben és 2002-ben. Ezen a kiállításon elmeséli nekünk, merre járt, mit látott, mi hatott rá 2002 májusában. Hat festmény, egy dvd-installáció és egy mondat - ebből áll a történet, az egyetlen művé komponált történet, amelyet élénk tár. A személyiségén átszűrt történet, amelynek csak alapja Róma, mert a mű a művészi gondolkodás lenyomata, egy filozófikus kérdés vizuális megfogalmazása.

De menjünk sorjában.

A kiállításon egyetlen művet látunk, amely három egymással szekvencia-kapcsolatban álló műből tevődik össze, s ez máris bevezeti az idő fogalmát: a néző akkor látja teljességében a művet, ha mindhárom fázist végigjárja. Az első két fázis önállóan is él, de akkor az esztétikai élvezetet nyújtó kontempláció állapotában maradunk a művész által filozófiai gondolkodást kínáló teljes mű percepciójához képest.

Révészről ismert, hogy több műfajban is alkot, itt az egy mű áll több műfajba illeszkedő elemekből.

Az első fázis a festmények tere. Ezek - a tőle már látott módon - lyukakkal tagolt festett vásznak, ahol, a hagyományos festészet elemeivel a meglátogatott antik emlékek viszonylag realista, kompozicionálisan alaposan átgondolt

megjelenítése mellett az emlékezetkihagyást idéző üres képterek, egyenként és kompozíciójukban is szabályos geometriai formát alkotó képkivágások váltják egymást. Fontos képelem az ember, mindig párosával jelenik meg az antik architektúrák között. Egymáshoz van közük, az antik emlékekhez kevésbé. A következő fázisban, az animációs műben csak kétszer tűnik fel: akkor is párosával, de méginkább kívülállóként, mint a festményeken: mindkét esetben háttal a történelmet megtestesítő romoknak, azaz a történelemnek. Tekintetünket a művész úgy vezeti, hogy a Palatinust, a múlt emlékeit szinte tisztán őrző hajdani császári székhelyet járjuk körbe. Révész 1600 fotóból komponálta össze ezt a dombot szinte 360 fokos spektrumban bemutató filmet. Úgy tett, mint a látogatók többsége: megállt egy helyen, s onnan mindent lefényképezett, ami körben látható: épületmaradványok, falmaradványok, s köztük a színes gaz, a pipacsok - ez a mai állapot. Ez jár a látogatónak, aki befizette a belépődíjat, pénzért megvette a látványt. A szimbolikusan megjelenő 100 Lírás érme, amit a turisták hagyományosan babonából háttal bedobnak a Trevi-kútba, hogy visszatérjenek, mára szintén történelem. Révész diarama-szerű, ritmusváltásokkal megoldott feldolgozása tele van kétkedéssel: mit látunk? minek látjuk? mire való mindez? visszajöjjünk még? jelent valamit nekünk? mit? A mű harmadik részében egyszerre kérdez és válaszol, amikor Noam Chomsky példamondatára hivatkozik. Ez a kérdés és ez a válasz már nem a látható, látogatható történelmi emlékhelyre, hanem a művészet mibenlétére és az ember művészethez való viszonyára vonatkozik. A mondat eredetije a következő: "Színtelen zöld ideák dühödten alszanak". A művész átfogalmazásában pedig így szól: "Színtelen zöld romok dühödten alszanak". S így a mű már nem Róma, hanem a művészt ma foglalkoztató probléma megfogalmazása a művészetről.

Ordasi Zsuzsa